

Instrukcija dėl santuokos įregistravimo parapijos santuokų knygoje ir civilinės metrikacijos įstaigoje bei dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos įgyvendinimo (2016 m. rugsėjo 20 d. redakcija)

2012 04 11

1. Nuo Nepriklausomybės pradžios Lietuvos vyskupijose galiojanti pasirengimo Santuokos sakramentui programa (žr. *LVK Nutarimas dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos*, „Bažnyčios žinios“ 1996 Nr. 22, bei *LVK Instrukcija dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos įgyvendinimo*, „Bažnyčios žinios“ 2006 Nr. 7) daugeliui padėjo sąmoningiau priimti šį sakramentą. Per šį laikotarpį įvyko nemažai pokyčių, į kuriuos reikia naujai atsižvelgti rengiant sužadėtinius santuokai bei informuojant civilinės metrikacijos įstaigas apie bažnyčiose sudarytas santuokas.

2012 m. kovo 23 dieną Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos Vyskupų Konferencija pasirašė naują SUSITARIMĄ, pagal kurį iš esmės nustatoma nauja pranešimų apie bažnyčiose sudarytas santuokas tvarka. Pagal iki šiol galiojusią tvarką sutuoktiniai turėdavo būti informuojami, kad pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Vyskupų Konferencijos susitarimą apie Katalikų Bažnyčioje sudarytą santuoką per dešimt dienų jie patys turėdavo pranešti civilinės metrikacijos įstaigai. Sutuoktiniams per šį laiką nepranešus apie šios santuokos sudarymą civilinės metrikacijos įstaigai, civilines teises pasekmes ši santuoka sukels nuo jos įtraukimo į valstybinę apskaitą momento.

Pasirašius naująjį susitarimą prievolė pranešti apie bažnyčioje sudarytą santuoką tenka parapijos klebonui.

Pateikiame šią atnaujintą INSTRUKCIJĄ, kuria siekiama padėti sklandžiau įgyvendinti pasirengimo Santuokos sakramentui programą bei atsiliepti į naujai iškilusius klausimus ir uždavinius.

Atsakomybė už tinkamą sužadėtinių parengimą Santuokos sakramentui

2. Sužadėtiniai, norintys sudaryti bažnytinę santuoką, ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki numatytos vestuvių datos užsiregistruoja parapijoje, kurioje nori susituokti, ir tada siunčiami į pasirengimo Santuokos sakramentui kursus. Klebonas, kurio parapijoje teikiama santuoka, turi užtikrinti tinkamą sužadėtinių parengimą, taip pat įsitikinti jų laisvu stoviu, t. y. tuo, kad jie neturi jokių kliūčių sudaryti bažnytinę santuoką, bei pasirūpinti sužadėtinių katecheze.

Pasirengimas Santuokos sakramentui vyksta parapijoje, kurioje santuoka bus laiminama. Jei sužadėtiniams tai neįmanoma, jie gali pasirengti parapijoje, kurioje turi buveinę arba laikinąją buveinę. Tada ikisantuokinės apklausos anketą ir kitus dokumentus kartu su parapijos klebono leidimu tuoktis už parapijos ribų sužadėtiniai

pristato į parapiją, kurioje sudaroma santuoka. Kai tuokiamasi užsienyje, šie dokumentai siunčiami per vyskupijos kuriją.

Tose bažnyčiose, kuriose laiminama daug santuokų, sužadėtiniai Santuokos sakramentui turi būti parengiami geriau, didesnę dėmesį skiriant sužadėtinių katechezei ir pasirengimo kursams. Tokių bažnyčių klebonai pateikia vyskupui sužadėtinių rengimo programą ir, ordinarui ją patvirtinus, gauna teisę santuokai rengti kitų parapijų sužadėtinius.

Jeigu klebonas neturi galimybės gerai parengti sužadėtinius, gyvenančius ne jo parapijoje, jis turi atsisakyti laiminti jų santuoką. Leidimas priimti Santuokos sakramentą tinkamai neparengtiems sužadėtiniams yra tiesioginis klebono pareigų apleidimas.

Pasirengimo santuokai metu svarbu įvykdyti ne tik teisinius reikalavimus, bet ir rūpestingai organizuoti patį pasirengimo programos vykdymą, sužadėtiniams padėti suvokti Santuokos sakramento prasmę bei reikšmę ir iš jo kylančius išipareigojimus, panaudoti šią progą evangelizacijai. Sužadėtinius kunigas turi paraginti atnaujinti religinę praktiką, jei ji buvo nutrūkusi.

Laisvo stovio santuokos, šventimų ar įžadų atžvilgiu ir krikšto fakto nustatymas

3. Laisvas stovis ankstesnės bažnytinės santuokos, šventimų ar vienuolinių įžadų atžvilgiu nustatomas pagal sužadėtinių pateiktą ne anksčiau kaip prieš 6 mėn. išduotą krikšto liudijimą iš krikšto parapijos. Šiame krikšto liudijime būtinai turi būti pažymėta, kokie įrašai ir pastabos yra Krikšto knygoje, arba tai, kad jų nėra. Krikšto vietos klebonas privalo išduoti tokį krikšto liudijimą sužadėtinių ar jų šeimos narių prašymu.

Jei laisvas stovis ankstesnės bažnytinės santuokos, šventimų ar vienuolinių įžadų atžvilgiu nenustatytas pagal Krikšto knygos išrašą, parapijos, kurioje laiminama santuoka, klebonas gali jį nustatyti pagal sužadėtinių gyvenamosios ar krikšto vietos klebono arba kito kunigo liudijimą; taip pat pagal sužadėtinių tėvų ar artimųjų priesaika patvirtintą liudijimą.

Jeigu Krikšto knygoje įrašo nėra, krikšto faktas nustatomas pagal anksčiau išduotą krikšto liudijimą arba liudininkų priesaiką (plg. kan. 876). Tokiu atveju krikšto faktą patvirtinantį dokumentą kartu su pranešimu apie sudarytą santuoką reikia siųsti klebonui, kurio parapijoje įvyko krikštas. Klebonas, gavęs pranešimą apie jo parapijoje įvykusį krikštą, kuris nebuvo įregistruotas Krikšto knygoje, krikšto duomenis įrašo atitinkamų metų Krikšto knygos papildomame lape, o gautą dokumentą saugo parapijos archyve.

Laisvo stovio santuokos, šventimų ar įžadų atžvilgiu ir krikšto fakto nustatymui patvirtinti ir išduoti dokumentai galioja pusę metų.

Leidimas tuoktis už parapijos ribų

4. Santuokos sakramentą, kaip ir kitus sakramentus, tikintieji priima savo parapijoje. Jei santuoka laiminama vieno iš sužadėtinių parapijoje, leidimo tuoktis už parapijos ribų nereikia.

Santuoka gali būti laiminama ir kitoje parapijoje ar bažnyčioje, tačiau tos parapijos klebonas ar bažnyčios rektorius privalo turėti parapijų, kurioms priklauso sužadėtiniai, klebonų raštišką leidimą. Kai yra pakankamas pagrindas, sužadėtinių prašymu parapijos klebonas išduoda leidimą jiems tuoktis už parapijos ribų. Pakankamu pagrindu rengtis santuokai ir tuoktis už parapijos ribų laikomas rimtas ir motyvuotas sužadėtinių apsisprendimas tuoktis pasirinktoje bažnyčioje. Pirmumas visada turi būti teikiamas sielovadai ir sąmoningam Santuokos sakramento priėmimui.

Katalikas yra laikomas tos parapijos parapijiečiu, kurioje turi buveinę arba laikinąją buveinę (plg. kan. 107 § 1). Pagal Kanonų teisę (plg. kan. 102) buveinė įgyjama apsigyvenus kokios nors parapijos ar bent jau vyskupijos teritorijoje ir ketinant ten pasilikti visam laikui arba išgyvenus toje vietoje pilnus penkerius metus. Laikinoji buveinė įgyjama apsistojus kokios nors parapijos ar bent jau vyskupijos teritorijoje ir ketinant ten pasilikti tris mėnesius arba išgyvenus toje vietoje pilnus tris mėnesius.

Leidimo tuoktis už parapijos ribų pažyma galioja pusę metų.

Užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių santuokos ir santuokos su užsieniečiais

5. Jei ketinama tuoktis Lietuvoje, pasirengimo santuokai reikalavimai vienodai taikomi tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje gyvenantiems sužadėtiniams. Pasirengimo kursus jie gali išklausti Lietuvoje arba šalyje, kurioje

gyvena, gaudami atitinkamą liudijimą. Kai dėl kalbos nemokėjimo asmuo nelanko pasirengimo Santuokos sakramentui kursų, kunigas privalo (prireikus per vertėją) priminti ir pamokyti pagrindinių tikėjimo tiesų, pirmiausia to, kas susiję su krikščioniškąja santuoka bei sakramentais (kan. 1063 § 2), o nekataliką supažindinti su katalikiškos santuokos tikslais ir savybėmis.

Jei vienas iš ketinančiųjų tuoktis pakrikštytas ne Katalikų Bažnyčioje arba apskritai yra nekrikštytas, reikalingas katalikiškos pusės gyvenamosios vietos arba santuokos vietos vyskupo leidimas mišriai santuokai arba atleidimas nuo skirtingo kulto kliūtis. Santuokos, kai vienas ar abu sužadėtiniai yra ne Lietuvos piliečiai, bažnyčioje gali būti laiminamos tik tada, kai jie susituokę civiliai.

Visais atvejais vengtiną skubotumą, kai trumpam į Lietuvą sugrižę sužadėtiniai nori kuo greičiau sudaryti bažnytinę santuoką. Tikintieji turi būti informuojami, kad laiku kreiptųsi dėl santuokos sudarymo, išsiaiškintų visus reikalavimus ir tinkamai pasirengtų. Atleidimas nuo reikalavimų, nustatančių pasirengimo santuokai laiką, rezervuotas vietos ordinarui.

Į užsienį išvykę katalikai visokeriopai skatinami įsitraukti į savo tautos parapijų ar misijų gyvenimą, o ten, kur jų nėra, – į gyvenamojo krašto Bažnyčios parapijas.

Santuokos įregistravimas parapijos Santuokų knygoje ir civilinės metrikacijos įstaigoje

6. Parapijos klebonas atsakingas, kad jo parapijoje būtų rūpestingai vedama Santuokų knyga ir archyve saugojamos sužadėtinių ikisantuokinės apklausos anketos bei jų pateikti dokumentai.

Kiekvienoje parapijoje privaloma pildyti Santuokų registrų knygą, kuri saugoma parapijos archyve.

Parapijos klebonas per dešimt dienų po santuokos sudarymo bažnyčios nustatyta tvarka privalo pateikti santuokos sudarymo vietos civilinės metrikacijos įstaigai nustatytos formos pranešimą apie bažnyčios nustatyta tvarka sudarytą santuoką. Pranešimas apie bažnyčios nustatyta tvarka sudarytą santuoką pildomas lietuvių kalba ir gali būti pateikiamas asmeniškai, faksu ar elektroniniu būdu. Jei pranešimas pateikiamas faksu ar elektroniniu būdu, ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo santuokos bažnyčios nustatyta tvarka sudarymo dienos civilinės metrikacijos įstaigai perduodamas pranešimo originalas.

Pildant santuokos pasirengimo anketą sutuoktiniams, kurie tuoks bažnyčioje, pildomas ir nustatytos formos pranešimas, skirtas civilinės metrikacijos įstaigai. Šis pranešimas privalo būti pildomas trimis egzemplioriais, kurių vienas perduodamas civilinės metrikacijos įstaigai, antras paliekamas santuokos pasirengimo anketoje, trečiasis – per mėnesį pristatomas (arki)vyskupijos kurijai.

Civilinės metrikacijos įstaigos įsipareigoja, kad apie santuokas, apie kurias teisės aktų nustatyta tvarka pranešė Katalikų Bažnyčios įgalioti asmenys, įtraukimą į valstybinę apskaitą kas pusę metų registruotu laišku, faksu ar elektroniniu paštu bus informuojama atitinkamos vyskupijos kurija.

Parapijos klebonui per šį laiką nepranešus apie šios santuokos sudarymą civilinės metrikacijos įstaigai, civilines teises pasekmes ši santuoka sukels nuo jos įtraukimo į valstybinę apskaitą momento, o iškilusiuose teisiniuose ginčiuose materialinė atsakomybė tenka parapijos klebonui bei vietos parapijai.

Pranešimas apie įvykusią santuoką ir jos registravimas Krikštų knygoje

7. Laikantis kan. 535 § 2 reikalavimų, Krikšto knygoje visada įrašytina pastaba apie tikinčiųjų santuoką. Klebonas atsakingas, kad, gavus pranešimą apie kitoje parapijoje ar bažnyčioje įvykusią santuoką, atitinkamos pastabos būtų įrašytos į jo parapijos Krikšto knygą, o apie jo parapijoje palaimintą santuoką nedelsiant būtų pranešta sutuoktinių krikšto vietos klebonui.

Jei asmuo krikštytas ne Katalikų Bažnyčioje, tačiau perėjęs į ją, pranešimas apie jo santuoką siunčiamas į parapiją, kurioje jis buvo priimtas į Katalikų Bažnyčią.

Išsiskyrusių ir antrą civilinę santuoką sudariusių tikinčiųjų sielovada

8. Priėmę Santuokos sakramentą, o po to išsiskybę ir sudarę antrą civilinę santuoką arba praktiškai kartu ne santuokoje gyvenantys katalikai lieka Bažnyčios nariais, kuriems būtinas ypatingas sielovadinis dėmesys. Tokį vedybinį gyvenimą gyvenantieji negali priimti Sutaikinimo sakramento ir Komunijos, tačiau yra skatinami melstis, dalyvauti šv. Mišiose, socialinėje-karitatyvinėje parapijos veikloje, ugdyti savo ir savo vaikų dvasinį gyvenimą.

Kadangi santuokos ryšys yra neišardomas iki vieno iš sutuoktinių mirties arba santuokos pripažinimo negaliojančia, katalikai negali sudaryti antros bažnytinės santuokos. Viešos ceremonijos, kuriose laiminami žiedai ar naują civilinę šeimą sukūrę žmonės, ypač kai tai daroma iškilmingai ateinant prie altoriaus, gali būti klaidingai laikomos bažnytine santuoka arba kelti tikinčiųjų papiktinimą. Todėl toks tikinčiųjų apsisprendimas gyventi kartu negali būti laiminamas, imituojant Santuokos sakramento apeigas arba panaudojant kokius nors jų elementus šv. Mišiose ar šalia jų.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

Vyskupas Gintaras Grušas
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
Generalinis sekretorius